

BIULETYN

Nr 39 (788) • 8 kwietnia 2011 • © PISM

Redakcja: Marcin Zaborowski (redaktor naczelny), Agnieszka Kopeć (sekretarz redakcji),
Łukasz Adamski, Beata Górka-Winter, Artur Gradziuk, Leszek Jesień,
Beata Wojna, Ernest Wyciskiewicz

Kierunki rozwoju gospodarczego Chin w dwunastym planie 5-letnim (2011-2015)

Artur Gradziuk, Justyna Szczudlik-Tatar

Podczas czwartej sesji Ogólnochińskiego Zgromadzenia Przedstawicieli Ludowych (parlamentu) jedenastej kadencji, która odbyła się 5-14 marca, przyjęto dwunasty plan 5-letni. Dokument ma doniosłe znaczenie, zwłaszcza że powstał w okresie światowego kryzysu, który pokazał konieczność zmiany chińskiego modelu gospodarczego. Podczas sesji OZPL premier Wen Jiabao przedstawił raport z prac rządu, w którym ocenił realizację poprzedniego planu 5-letniego (2006-2010), a także zaprezentował główne cele kolejnego oraz zadania rządu na rok 2011.

Ocena jedenastego planu 5-letniego (2006-2010). Chińskie plany 5-letnie zawierają główne wytyczne polityki gospodarczej rządu na najbliższe lata, a realizacja przedstawionych w nich celów ma kluczowe znaczenie dla legitymizacji władzy przywódców Chin.

Przed przyjęciem nowego planu 5-letniego premier tradycyjnie przedstawił raport z wykonania poprzedniego. Wen Jiabao przyznał, że ostatnie lata były trudnym okresem dla Chin, głównie z powodu światowego kryzysu finansowego i gospodarczego. Znaczna część raportu koncentrowała się na chińskich osiągnięciach: PKB Chin osiągnął 39,8 bilionów RMB, średni roczny wzrost gospodarczy wyniósł 11,2%, dochody finansów publicznych wzrosły z 3,16 bilionów do 8,31 bilionów yuanów, zatrudnienie w obszarach miejskich wzrosło o 57 milionów osób, średni roczny wzrost dochodu do dyspozycji mieszkańców obszarów miejskich wyniósł 9,7%, natomiast dochód netto na mieszkańca w obszarach wiejskich 8,9%. Wen Jiabao zaznaczył, że międzynarodowy status Chin zyskał na znaczeniu właśnie z uwagi na to, jak ChRL poradziła sobie z kryzysem.

Do głównych problemów, jakie w najbliższych latach będą dotyczyć Chin, Wen Jiabao zaliczył niezrównoważony rozwój, duże rozwarstwienie dochodów, brak równowagi między inwestycjami a konsumpcją, niewystarczający poziom innowacyjności, przestarzałą strukturę przemysłu i infrastruktury rolnej, a także nieskoordynowany rozwój obszarów miejskich i wiejskich. Światowy kryzys finansowy pogłębił te problemy. Pomoc rządu, oparta głównie na fiskalnej i monetarnej stymulacji, była skierowana przede wszystkim do sektora inwestycji i eksportu, nie zaś na pobudzenie konsumpcji wewnętrznej i sprawy socjalne. Stąd też dotychczasowe instrumenty, mające na celu zrównoważenie gospodarki i budowanie „harmonijnego społeczeństwa”, okazały się niewystarczające.

Główne założenia dwunastego planu 5-letniego (2011-2015). W nowym planie 5-letnim rząd zakłada przyspieszenie restrukturyzacji gospodarki, tak by jej rozwój w większym stopniu oparty był na konsumpcji, produkcja przemysłowa miała wyższą wartość dodaną, a społeczeństwo w bardziej zrównoważony sposób korzystało z sukcesów gospodarczych Chin. W planie zapisano pięć głównych celów: zmianę struktury gospodarki, innowacyjność, poprawę poziomu życia ludności, ochronę środowiska i oszczędność zasobów oraz wzmocnienie polityki reform i otwarcia. Plan przedstawia ilościowe i jakościowe cele, które powinny zostać zrealizowane do 2015 r., jednak nie dostarcza szczegółowych zaleceń, w jaki sposób należy je osiągnąć.

Plan zakłada średni roczny wzrost PKB o 7%, nieco mniej niż 7,5% w poprzedniej pięcioletniej. Cel ten, zapisany w jedenastym planie, został znacząco przekroczony i pomimo deklarowanych dodatkowych działań mających pobudzić konsumpcję wewnętrzną, bardziej prawdopodobna wydaje się

kontynuacja sprawdzonego modelu opartego na dużych projektach inwestycyjnych (plan zawiera długą listę projektów infrastrukturalnych, transportowych, przemysłowych, energetycznych czy wydobywczych) z utrzymaniem znaczącej pozycji produkcji przemysłowej zorientowanej na eksport. Inne cele to stworzenie 45 mln nowych miejsc pracy w obszarach miejskich, utrzymanie inflacji na stabilnym poziomie, zarejestrowane bezrobocie w obszarach miejskich nie powinno przekroczyć 5%, wzrost o 4 pkt. proc. udziału usług w PKB. Plan przewiduje także poprawę poziomu życia ludności, m.in. poprzez wzrost o 7% rocznie dochodu do dyspozycji mieszkańców miast oraz dochodów netto mieszkańców obszarów wiejskich, objęcie systemem emerytalnym wszystkich mieszkańców wsi oraz 357 mln mieszkańców miast, a także wzrost o 3 pkt. proc. liczby ludności uprawnionej do otrzymania podstawowego ubezpieczenia zdrowotnego.

Ważnymi dziedzinami, które zdecydują o przyszłym rozwoju Chin są edukacja i innowacje. W kwestii edukacji wiele zmian weszło w życie w oparciu o poprzedni plan 5-letni. Jedną z najważniejszych reform było zwiększenie wydatków budżetowych na edukację. Nowy plan przewiduje objęcie 93% osób w wieku szkolnym 9-letnim obowiązkiem szkolnym, natomiast 87% uczniów powinno uczęszczać do szkół średnich. Zakłada się łatwiejszy dostęp do edukacji oraz poprawę kwalifikacji absolwentów, aby byli lepiej przygotowani do sprostania potrzebom rozwojowym kraju. W świetle zaprezentowanych kierunków rozwoju Chin, jednym z najważniejszych priorytetów jest dalsza poprawa potencjału innowacyjnego. Plan zakłada wzrost wydatków na badania i rozwój do 2,2% PKB oraz przewiduje wzrost liczby patentów do poziomu 3,3 na 10 tys. osób, co jest założeniem dość ambitnym. Jeśli uda się osiągnąć tak zdefiniowane cele, Chiny staną się jedną ze światowych potęg w dziedzinie innowacji.

Duże nadzieje wzbudzają plany dotyczące sektora energetycznego i ochrony środowiska. Ostatnio Chiny stały się największym światowym emitentem CO₂, pomimo wysiłków podejmowanych w ostatnich pięciu latach ażeby zmniejszyć energochłonność gospodarki. Celem na najbliższe lata jest redukcja zużycia energii na jednostkę PKB o 16%. Zakłada się również, że emisja dwutlenku węgla na jednostkę PKB powinna zostać zredukowana o 17%. Podobny cel dotyczy redukcji emisji innych gazów cieplarnianych. Może to jednak tylko spowolnić trend narastania bezwzględnych wielkości emisji. Głównym środkiem, który ma pomóc osiągnąć ten cel jest zwiększenie udziału paliw niekopalnych w całkowitym zużyciu energii pierwotnej do 11,4%. Obecnie Chiny są światowym liderem w rozwoju energetyki opartej na źródłach odnawialnych. Realizacja nowego planu oznacza dalszy rozwój potencjału w zakresie technologii energii wiatrowej i słonecznej. Chiny są w tej mierze coraz bardziej konkurencyjnym dostawcą na rynku światowym.

Wnioski. Założenia nowego planu można postrzegać jako próbę stopniowej zmiany modelu gospodarczego i społecznego ChRL. Szybki i stabilny rozwój gospodarczy pozostaje fundamentem, jednak widoczny nacisk na reformy społeczne - głównie ubezpieczenia społeczne (zdrowotne, emerytalne oraz tanie mieszkania socjalne) - jest sygnałem, że chińscy przywódcy są świadomi konieczności transformacji gospodarki od opartej na inwestycjach i eksporcie w kierunku wyższej konsumpcji wewnętrznej. Najwyraźniej władze ChRL rozumieją, że aby osiągnąć ten cel należy poprawić poczucie bezpieczeństwa socjalnego.

Podniesienie efektywności w gospodarce wymaga podnoszenia kwalifikacji siły roboczej oraz innowacyjności. Jest to szczególnie ważne w sytuacji starzenia się chińskiego społeczeństwa i zmniejszania populacji w wieku produkcyjnym. Innym problemem jest napływ ludności wiejskiej do miast. Szacuje się, że w ciągu najbliższych 20 lat do miast napłynie 400 mln osób ze wsi. Z tego powodu tworzenie nowych miejsc pracy w miastach i oferowanie tanich mieszkań dla ubogiej ludności jest jednym z istotniejszych celów do osiągnięcia. Natomiast ambitny plan dotyczący ochrony środowiska to kolejny krok do poprawy efektywności chińskiej gospodarki.

Nowy plan 5-letni można także postrzegać jako rodzaj testamentu przewodniczącego Hu Jintao i premiera Wen Jiabao, którzy w 2012 i 2013 roku zostaną zastąpieni przez tzw. piątą generację chińskich przywódców. Jednym z kluczowych haseł nowego planu jest „naukowy rozwój” (*scientific development*). Można go traktować jako wkład Hu Jintao do teorii tzw. socjalizmu o chińskiej specyfice, podobnie jak było to praktykowane przez poprzednich przywódców ChRL. Sam termin „naukowy rozwój” jest niejasny, tym niemniej wskazuje na politykę opartą na hasle „po pierwsze człowiek”. Oznacza to, że chińscy przywódcy większą wagę będą przykładali do kwestii społecznych, odchodząc od postrzegania wzrostu gospodarczego jako jedyne go wskaźnika rozwoju. Niemniej są oni świadomi, że szybki i stabilny rozwój w ostatnich latach był oparty na inwestycjach i produkcji przemysłowej na eksport. Trudno oczekiwać, aby w sposób zasadniczy zrezygnowano z tego sprawdzonego modelu. Jego przyszłe zmiany będą w głównej mierze zależały od realizacji planu w sektorze innowacji, energii, ochrony środowiska i wzrostu wydatków socjalnych. Osiągnięcie tych celów będzie miało fundamentalne znaczenie dla deklarowanej zmiany struktury chińskiej gospodarki.